

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

พระพุทธศาสนา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต

หนังสือเรียนยังคงมีความจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการ จัดทำหนังสือเรียนพระพุทธศาสนา มี พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นประธานกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาส เป็นกรรมการ ดังรายนามที่ปรากฏท้ายหนังสือนี้

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เล่มนี้ มีเนื้อหาสาระครบถ้วนตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางในสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ยึดพระรัตนตรัย เป็นแกนกลางในการเรียนรู้ โดยจะต้องจัดการเรียนรู้ตามหลักโอวาท ๓ และไตรสิกขา เพื่อ สร้างเยาวชนไทยให้เป็นคนดี วามอนซอน่าย มีศีล สมาธิ ปัญญา คิดดี คิดเป็นและคิดถูก มีสติสัมปชัญญะ หนังสือเรียนเล่มนี้ ได้จัดทำให้เหมาะสมกับพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน กล่าวคือ มีการนำเสนอเนื้อหาเป็นเรื่องราวผ่านตัวละครที่มีวัยใกล้เคียงกับผู้เรียน ใช้ภาษาที่ เข้าใจได้ง่าย จูงใจผู้เรียน และสอดแทรกกระบวนการคิด การปฏิบัติที่กลมกลืนกับเนื้อเรื่อง รวมทั้งเสนอแนะแนวการจัดการเรียนรู้และการประเมินตนเองตามหลักอริยวัฑฒิ ๕ ที่ผู้เรียน สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และมีชีวิตที่สงบสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหวังว่าหนังสือเรียนเล่มนี้ จะช่วยให้ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร และยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป ขอกราบ ขอบพระคุณพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ประธานกรรมการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดทำหนังสือเรียนเล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ไว้ ณ โอกาสนี้

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒๙ มกราคม ๒๕๕๓

ISBN 978-974-01-6368-8

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๔๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๕๓

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๕๓๘ ๓๐๓๓, ๐ ๒๕๑๔ ๔๐๓๓ โทรสาร : ๐ ๒๕๓๙ ๙๙๕๖

จัดพิมพ์จำหน่าย : องค์การค้าของ สกสค.

๖๙ อาคาร ๙ ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ

เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๖๒๙ ๑๙๑๐-๑๑ โทรสาร : ๐ ๒๒๔๐ ๓๖๔๐, ๐ ๒๒๔๒ ๕๔๓๐

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

คำชี้แจง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๒๗ วรรคแรก กำหนดให้มีการจัดทำ “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ” ดังนั้น เพื่ออนุวัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสาระการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เพื่อพัฒนาไปสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว และข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดตัวชี้วัดที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ จึงได้มีคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ๙๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือเรียนพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมีพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต

คณะกรรมการที่ได้รับมอบหมายได้เร่งรีบดำเนินการจัดประชุมทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาไปพร้อม ๆ กัน โดยมีการจัดทำในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ (๖ เล่ม) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ (๑ เล่ม) ก่อน เพื่อให้ทันประกาศใช้เป็นหนังสือเรียนในปีการศึกษา ๒๕๕๓ นี้

อนึ่ง มีข้อที่จะชี้แจงทำความเข้าใจในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรฉบับใหม่นี้ว่า กรอบความคิดในการจัดทำนี้ยึดพระรัตนตรัย คือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นแกนกลางในการเรียนรู้ โดยกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาตามหลักโอวาท ๓ ไตรสิกขา และอริยสัจ ๔ ไปพร้อมกัน เพราะฉะนั้น หนังสือเรียนแต่ละชั้นจึงมีหน่วยการเรียนรู้ ๓ หน่วยตามองค์ ๓ ของพระรัตนตรัย การเรียนการสอนจะต้องมีความเชื่อมโยงกัน และนอกจากการทำความเข้าใจเนื้อหาแล้ว ยังมุ่งเน้นให้รู้จักวิเคราะห์ และสามารถนำไปใช้กับการดำเนินชีวิตได้ถูกต้องสมบูรณ์เหมาะสมด้วย

ขออนุโมทนาขอบคุณกรรมการทุกคนที่มีส่วนร่วมในการทำหนังสือเรียนนี้โดยทั่วกัน

(พระธรรมโกศาจารย์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประธานกรรมการ

บทที่ ๑ รากฐานวัฒนธรรมไทย

๑

บทที่ ๒ พระบรมศาสดาของเรา

๒๑

บทที่ ๓ พระธรรมนำชีวิต

๓๙

บทที่ ๔ ใจสงบพบสว่าง

๗๕

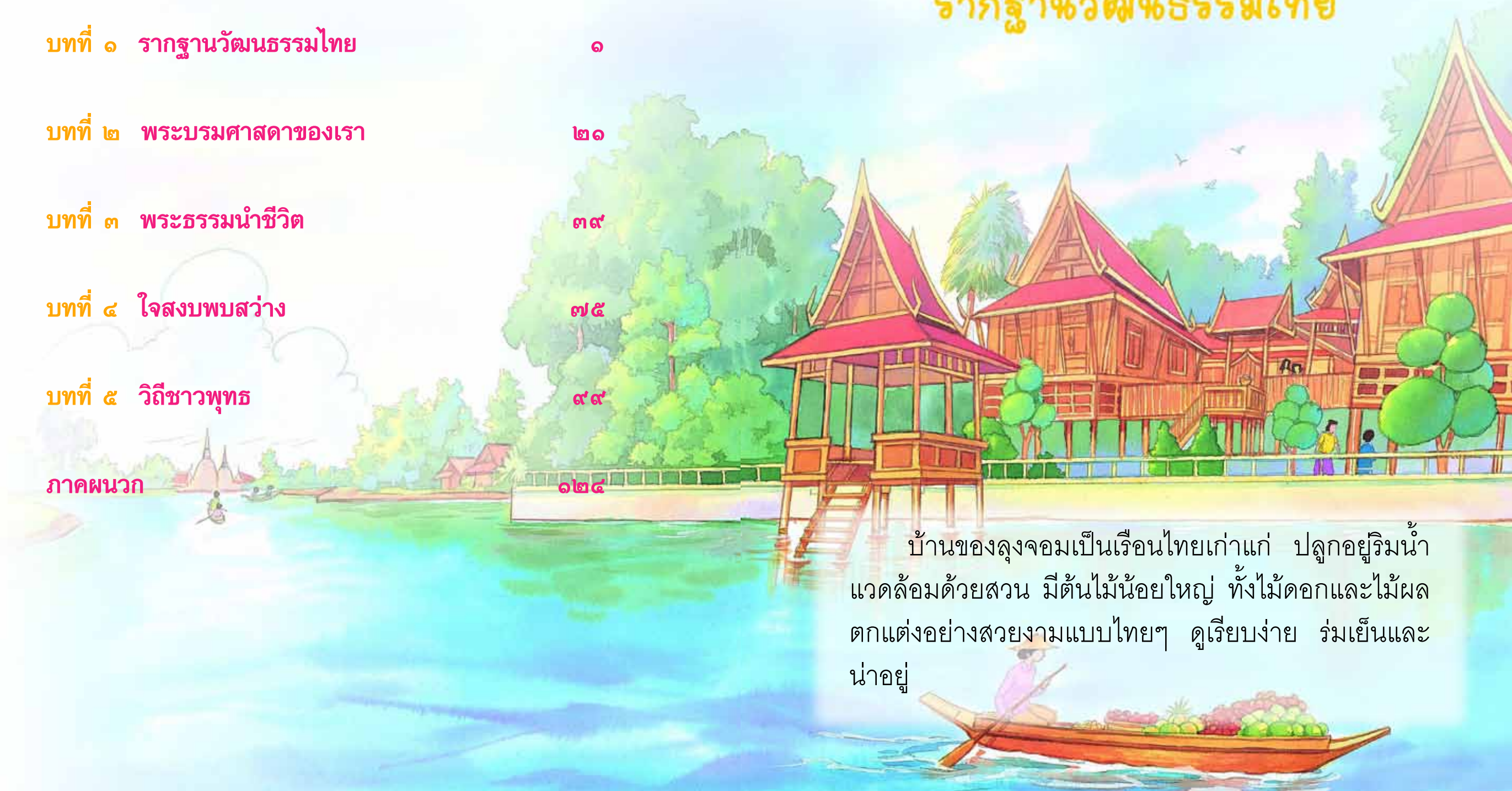
บทที่ ๕ วิถีชาวพุทธ

๙๙

ภาคผนวก

๑๒๔

บ้านของลุงจอมเป็นเรือนไทยเก่าแก่ ปลูกอยู่ริมน้ำ
แวดล้อมด้วยสวน มีต้นไม้ใหญ่ ทั้งไม้ดอกและไม้ผล
ตกแต่งอย่างสวยงามแบบไทยๆ ดูเรียบง่าย ร่มเย็นและ
น่าอยู่

วันนี้เป็นวันหยุด พ่อขับรถพาแม่ สุดา และเสรีไปเยี่ยมครอบครัวของลุงจอม ซึ่งอยู่ไม่ไกลกัน พ่อบอกว่าอยากให้ลูกๆ ได้เรียนรู้สภาพแวดล้อมอันสุขสงบที่บ้านของลุงจอม ซึ่งเป็นทั้งนักอนุรักษ์ความเป็นไทย และผู้ทรงคุณวุฒิทางพระพุทธศาสนาเป็นที่เชื่อถือของชาวบ้านในชุมชนบ้านบัวขาว

ลุงจอมและป้าสดต้อนรับครอบครัวของเสรีด้วยความยินดี พ่อนำตะกร้าขนมและสมุนไพรที่แม่ทำมอบเป็นของฝากให้ป้าสดด้วย

“สวัสดีค่ะ ไหว้พระทุกคนนะ หลานสองคนนี้ไหว้สวยจัง สงสัยว่าคุณตาคุณยายลงมือฝึกเองเลยใช่ไหม” ป้าสดชม

“ครับ คุณลุงคุณป้า ท่านทั้งสองสอนเสมอว่าการกราบการไหว้เป็นมงคลของชีวิต เป็นมรรยาทชาวพุทธ เป็นวัฒนธรรมไทยที่ต้องพยายามรักษาไว้ และเผยแพร่ไปสู่สังคมอื่นด้วย” เสรีตอบตามคำสอนของตาและยาย

“เยี่ยมมากหลานลุง หลานพูดถูกต้องแล้ว มีพุทธศาสนสุภาษิตว่า **ปุชะโก ละภะเต ปุชัง** ผู้บูชาย่อมได้รับการบูชา **วันทะโก ปะฏิวันทะนัง** ผู้ไหว้ย่อมได้รับการไหว้ตอบ คนรุ่นหลานๆ ต้องช่วยกันรักษาวัฒนธรรมการกราบไหว้ไว้ให้ดียด้วยนะ” ลุงจอมพูดกำชับ

พ่อกล่าวเสริมว่า “กิริยาที่คนไทยพบปะกันแล้วไหว้กันนี้ ถือเป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิตซึ่งปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน เป็นผลมาจากการที่พระพุทธศาสนาสอนให้ชาวพุทธมีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน เห็นได้จากการที่พระสงฆ์สวดให้พรญาติโยมเป็นประจำว่า

อะภิวาทะนะสีลิสสะ นิจัจัง วุทธมาปะจาโยโน
จัตตารอ ธัมมา วัทธันติ อายุ วณโณ สุขัง พะลัง

แปลว่า ธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ
พละ ย่อมเจริญแก่ผู้มีปกติให้วกราบ มีปกติอ่อนน้อม
ต่อผู้ใหญ่เป็นนิตย์

ทำบุญด้วยการให้
เรียกว่า **ทานมัย**

ทำบุญด้วยการรักษา
ศีลและประพฤติดี
เรียกว่า **ศีลมัย**

ทำบุญด้วยการ
เจริญภาวนา
เรียกว่า **ภาวนามัย**

การทำบุญ ๓ ประการ เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับ
จารีตอันเนื่องมาจากการนับถือพระพุทธศาสนา

เราเห็นคนไทยให้วกราบอยู่เสมอ เป็นสิ่งที่น่าสรรเสริญ
ไม่เพียงในหมู่คนไทย ชาวต่างชาติก็ชื่นชม ขณะนี้เป็น
กระแสทางวัฒนธรรมที่แพร่หลายไปทั่วโลก มีแนวโน้ม
เป็นสากลขึ้นเรื่อยๆ”

“ปล่อยให้คุณพ่อคุณแม่คุยกับลูกไปก่อนนะ เด็กๆ
ไปให้อาหารปลากับป้าดีกว่า” ป้าสดชวนและเดินนำไป
ยังศาลาท่าน้ำ

“ทำไมคนจึงชอบให้อาหารปลาคะ” สูดถาม

“ก็เพราะให้แล้วได้ความสบายใจ เป็นการสร้างบุญ
หรือทำความดีนั่นเอง การให้สิ่งของแก่ผู้อื่น เป็นหนึ่งใน
การทำบุญ ๓ ประการ คือ ทาน ศีล และภาวนา แต่การ
ให้ที่ดีที่สุดก็คือการให้ภัย การทำบุญทั้ง ๓ ประการ จะ
สนับสนุนซึ่งกันและกัน ได้รับการปลูกฝังจนเป็นวัฒนธรรม
ที่เกี่ยวกับจารีตประเพณี หล่อหลอมให้คนไทยเป็นคนใจดี
มีเมตตา ใฝ่ใจในการทำบุญ รักษาศีล และเจริญภาวนา”
ป้าสดพูดพลางส่งถุงอาหารปลาให้สูดและเสรีไปรยให้
ปลาที่พากันว่ายมารวมกันเป็นฝูงใหญ่

ลุงจอมและป้าสดชวนครอบครัวของเสรีรับประทาน
อาหารกลางวันแบบง่ายๆ ที่ป้าสดปรุงเสร็จใหม่ร้อนๆ
รับประทานกันที่ศาลาท่าน้ำ อาหารมื้อนี้มียำถั่วพูใส่ไข่ต้ม
และกุ้งสด ยอดชะอมทอดไข่ ผักสด ผักลวก น้ำพริก
ปลาทอด แกงจืดผักตำลึงใส่เต้าหู้

“มาเลยหลานๆ มื้อนี้กินอาหารบ้านสวน ผักสดๆ
จากต้น ไม่มีสารพิษและสิ่งปลอมปน น้ำพริกก็ไม่เผ็ดมาก
เชิญทุกคนค่ะ” ป้าสดชี้ชวน

“โอ้โฮ! น่ากินมากเลยครับ อาหารจากผักพื้นบ้าน
สดสะอาดอย่างนี้หากินยากมากครับ” พ่อสนับสนุน

ลุงจอมออกความเห็นขณะร่วมวงรับประทานอาหาร
ว่า คนไทยเราได้รับการปลูกฝังวิถีชีวิต ให้ใช้ชีวิตเรียบง่าย
กินอาหารธรรมดาๆ แต่มีคุณค่า จนเป็นวัฒนธรรมไทยมา
ช้านาน ซึ่งที่แท้มีรากฐานมาจากหลักธรรมทางพระพุทธ-
ศาสนานั้นเอง เพราะพระพุทธศาสนาสอนให้มีความเป็น
อยู่อย่างเรียบง่าย มีชีวิตอยู่เพื่อประกอบกรรมดี

“เดี๋ยวนี้อาหารที่ประกอบด้วยของพื้นบ้าน ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น กำลังได้รับความนิยม เพราะคนตระหนักถึงการ
รักษาสุขภาพ และมีการศึกษาพบว่า ผักผักหลายชนิดมี
สารต้านโรคร้ายแรงได้ เช่น มะระ กระเจี๊ยบ ใบบัวบก
ผักตำลึง ผักบุ้ง อาหารเหล่านี้เพิ่มคุณภาพชีวิตได้มาก”
แม่พุดพลาจัดใบบัวบกสดและมะระขึ้นกต้มวางใส่จาน
เพื่อรับประทานกับน้ำพริกกะปิ

“ไม่ว่าจะเป็นการกิน การอยู่ การใช้ชีวิต สังคมไทย
ได้รับการปลูกฝังให้เลือกความพอดี ความสมดุล หรือที่
เราเรียกว่าทางสายกลาง บางทีเราก็กลิ้งไป ละเลย ทำให้
เกิดผลเสียมากมาย หากได้นำมาปฏิบัติก็จะช่วยแก้ปัญหา
สุขภาพ ปัญหาชีวิตคนในปัจจุบันได้อีกมาก” ลุงจอม
อธิบายมุมมองของลุงที่มีต่อสังคมไทย

หลังรับประทานอาหารเสร็จแล้วลุงจอมชวนครอบครัวของเสรีเดินชมสวนไทยรอบๆ หมู่เรือนไทยที่มีอยู่ ๔ หลัง มีบันไดขึ้น ๒ ข้าง รายล้อมไปด้วยกระถางบัวหลากสี และไม้ดอกไม้ประดับ ออกแบบตกแต่งสวยงามเข้ากับบ้านเป็นอย่างดี

สุดาและเสรีตื่นเต้นกับของประดับบ้านแปลกๆ ที่ทั้งสองคนไม่เคยเห็นมาก่อนเลย

ลุงจอมเล่าว่า เรือนไทยหมู่นี้สร้างมาตั้งแต่ต้นสมัยรัตนโกสินทร์ บรรพบุรุษของลุงจอมเป็นคนพระนครศรีอยุธยา ได้ย้ายมาอยู่สุพรรณบุรีนานแล้ว เลยแทบจะไม่ทราบความเก่าของเรือนแต่ละหลัง เพราะมีการซ่อมแซมปรับปรุง อนุรักษ์ไว้ตลอดเวลา ลูกสาวคนโตของลุงจอมเป็นอาจารย์สอนศิลปะไทยอยู่ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร และเป็นผู้ช่วยลุงตกแต่งเรือนไทยเหล่านี้ แบบอย่างของเรือนไทยแสดงออกถึงวัฒนธรรมทางวัตถุที่เป็นสมบัติทางปัญญาของคนไทยอันควรอนุรักษ์ไว้

ลุงจอมพาขึ้นไปชมบนบ้าน ทุกคนตื่นตาตื่นใจกับพระพุทธรูปปางต่างๆ ที่มีพุทธลักษณะงดงาม และโบราณวัตถุที่มีคุณค่าอีกมากมาย ที่เด็กๆ สนใจมากคือรูปถ่ายเก่าๆ ของลุงจอมและครอบครัว ตั้งแต่ลุงจอมยัง

เป็นเด็กไว้จุก ภาพลุงจอมเข้าพิธีอุปสมบทเมื่ออายุ ๒๐ ปี ตามแบบของครอบครัวที่เป็นชาวพุทธ การทำบุญในพิธีแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ การฉลองความสำเร็จในชีวิตของคนในครอบครัว ภาพงานศพญาติผู้ใหญ่ และที่เสรีดีใจมาก ระบุชัดขึ้นว่า

“เอ๊ะ! ภาพนี้ผมคุ้นๆ เห็นนักเรียนห้องผมทั้งหมดเลย พี่สุดาคุชิต ผมอยู่ตรงไหนเอ่ย” พลังชี้ภาพที่เสรีและเพื่อนๆ ไปเยี่ยมลุงจอมเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับพระไตรปิฎก

ภาพถ่ายและของเก่ามีค่าที่อยู่ในบ้านของลุงจอม และป่าสดสะท้อนให้เห็นชีวิตครอบครัวที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา และเป็นผู้สืบสานวัฒนธรรมที่สำคัญ

“หลานๆ มาช่วยป้าทำขนมหน่อย” เสียงป้าสดดังมาจากในครัว

เด็กๆ สนุกสนานกับการช่วยป้าสดห่อขนมกล้วยที่ทำไว้ตักบาตรเช้าวันรุ่งขึ้น ป้าสดฝากน้ำผึ้งและขนมกล้วยไปให้ตากับยาย พ่อขับรถพาครอบครัวออกจากบ้านลงจ่อมตอนตะวันบ่ายคล้อย

“พ่อคะ หนูชอบบ้านของลุงจอมกับป้าสดมากเลยคะ หนูเคยนึกว่าบ้านสวนของเราก็น่าอยู่ที่สุดแล้ว แต่พอมาเห็นบ้านของลุงจอมต้องยอมแพ้เลย ยอมแพ้ก็ตรงที่บ้านลุงจอมมีสวนไทย เต็มไปด้วยไม้ดัด ไม้ดอก และไม้ผล หลายชนิด ล้วนเป็นไม้ที่มีอายุยืนมาก แต่ยังรักษาไว้ได้ดีและที่สำคัญ คือที่ทำนํ้าหน้าบ้านมีปลาเยอะ แต่ที่หน้าบ้านเราไม่ค่อยมีปลา วันนี้หนูสนุกมากที่สุดเลยคะพ่อ” สุดาเปรียบเทียบ

พ่อสรุปว่า “ลุงจอมคือแบบฉบับของผู้มีความกตัญญูกตเวทิต่อชุมชน ท่านทำหน้าที่เป็นวิทยากรแก่ชาวบ้านและผู้มาเยือนวัดบ้านบัวขาวมายาวนานตั้งแต่พ่อยังเป็นเด็ก ท่านเป็นชาวพุทธที่มีความเชื่อมั่นและศรัทธาอย่างยิ่งในพระพุทธศาสนา และมีความรู้ในพระไตรปิฎกหาคนเทียบได้ยาก ท่านกตัญญูต่อสิ่งแวดล้อม

โดยการทำตนเป็นตัวอย่างผู้นุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม และพยายามรักษาวัฒนธรรมไว้ให้ดีในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ลูกเห็นไหมอย่างต้นจันทน์กะพ้อ ต้นพะยอม ต้นกันเกรา ซึ่งเป็นต้นไม้หายากที่บ้านลุงจอมก็ยังมีไว้ให้ดู

ดอกจันทน์กะพ้อ

ดอกพะยอม

ดอกกันเกรา

พระพุทธศาสนาสร้างรากฐานที่มั่นคงทางวัฒนธรรมไทย คือปลูกฝังให้คนไทยมีความกตัญญูกตเวทิตาต่อบุคคลและทุกสิ่งที่เคยให้คุณแก่เรา ได้แก่ พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ครูอาจารย์ คนรอบข้างที่เคยช่วยเหลือเรา พระเจ้าแผ่นดินที่ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม ต้นไม้ที่เคยให้ดอกผล ส่วนต่างๆ ที่เลี้ยงเรา เป็นยารักษาโรคให้เรา แม่น้ำที่เป็นเสมือนเส้นเลือดหล่อเลี้ยงชีวิต เราจำเป็นต้องทำความดีตอบแทนบุคคลและสิ่งดังกล่าว สังคมไทยถือความกตัญญูเป็นเรื่องสำคัญ เพราะความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี คนที่มีความกตัญญูจะไม่อับจน” พ่อกล่าวเป็นเชิงสอนลูกทั้งสอง

วันเสาร์ต่อมาตรงกับวันพระ ตอนเช้าตายายของ
เสริญำของไปตักบาตรที่หน้าบ้าน เสรีและสุดาช่วยกันยก
โต๊ะและอาหารไปรดตักบาตรพระ สักพักหนึ่งพระสงฆ์ก็
เดินมาบิณฑบาต สุดาและเสรีร่วมตักบาตรด้วย ตักบาตร
เสร็จก็ไหว้ด้วยความเคารพ เมื่อพระสงฆ์เดินกลับวัดแล้ว
ตากับยายก็ชวนหลานทั้งสองกรวดน้ำว่า

อิหยัง เม ญาติันั่ง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาติะโย
ขอนุญกุศลนี้จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายของเรา
ขอญาติทั้งหลายจงเป็นผู้มีความสุขเถิด

พอดักบาตรเสร็จสุดาและเสรีช่วยกันยกของเข้าบ้าน
และคอยดูแลตายายเวลาเดิน เพราะเกรงว่าอาจจะหกล้ม

ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในพระราชวังเดิม

ตอนสายวันนั้นพ่อพาครอบครัวเข้ากรุงเทพฯ เพื่อ
มาทำธุระแถววัดอรุณราชวรารามหรือวัดแจ้ง จึงถือโอกาส
ให้ลุงประเสริฐเพื่อนของพ่อซึ่งเป็นนายทหารเรือพาชม
พระราชวังเดิม ซึ่งเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้า-
ตากสินมหาราช ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณ

ปากคลองบางกอกใหญ่ ในพื้นที่ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งป้อม-
วิชัยนทร์ที่สร้างขึ้นสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

วัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง)

เสรีพิงลุงประเสริฐอุทัยและอ่านเอกสารที่สุดา
ค้นคว้าจากเว็บไซต์ทราบว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังขึ้น ภายหลัง
จากที่ทรงกอบกู้เอกราชของชาติไทยจากพม่าได้ ในปี พ.ศ.
๒๓๑๐ เพื่อใช้เป็นที่พักประทับและว่าราชการ เมื่อทรงสถาปนา
กรุงธนบุรีเป็นราชธานี พร้อมกับปรับปรุงป้อมวิชัยนทร์
และเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นป้อมวิชัยประสิทธิ์ อาณาเขตของ
พระราชวังเดิมครอบคลุมถึงวัดอรุณราชวรารามด้วย

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่
กรุงเทพมหานคร

ลุงประเสริฐสรุปว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ทรงเป็นผู้เสียสละต่อชาติบ้านเมือง และทรงเป็นชาวพุทธ
ตัวอย่างที่สมควรแก่การศรัทธาอย่างยิ่ง แม้จะเสวยราชสมบัติ
เพียงชั่วระยะเวลา ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๓๑๐-๒๓๒๕) และ
ทรงต้องกรำศึกสงครามกับพม่าและประเทศข้างเคียงอยู่
ตลอดเวลา แต่สิ่งที่สำคัญที่ทรงยึดมั่นตลอดพระชนมชีพ
คือความศรัทธาเลื่อมใสอย่างมั่นคงและพระราชปณิธาน
อันแน่วแน่ที่จะจรรโลงพระพุทธศาสนา ดังข้อความที่

ปรากฏในจารึกที่ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วัด
อรุณราชวราราม ตอนหนึ่งว่า

อันตัวพ่อ	ชื่อว่า	พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก	กู้ชาติ	พระศาสนา
ถวายเป็นดิน	ให้เป็น	พุทธบูชา
แต่พระศาสนา	สมณะ	พระพุทโศดม
ให้ยืนยง	คงถ้วน	ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี	ปฏิบัติ	ให้พอสม
เจริญสมณะ	วิปัสสนา	พ่อชื่นชม
ถวายเป็นคม	รอยบาท	พระศาสดา
คิดถึงพ่อ	พ่ออยู่	คู่กับเจ้า
ชาติของเรา	คงอยู่	คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา	อยู่ยง	คู่องค์กษัตรา
พระศาสดา	ฝากไว้	ให้คู่กัน

ชาติบ้านเมืองกับพระพุทธศาสนาเป็นของคู่กัน
จะต้องอยู่คู่กันตลอดไป พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์
ได้ทรงยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ
ทศพิธราชธรรม เป็นหลักในการปกครองบ้านเมือง จนอาจ
กล่าวได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยนั้นมีรากฐาน
มาจากพระพุทธศาสนา

ความมีคุณธรรม
ของพระมหากษัตริย์ไทย
ทรงพาชาติบ้านเมือง
ผ่านพ้นภัยพิบัติ มี
เอกราชมาถึงปัจจุบัน
ซึ่งการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็ได้กำหนดว่าพระ-
มหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นเอกอัคร-
ศาสนูปถัมภก จึงแสดงให้เห็นชัดถึงวัฒนธรรมทางกฎหมาย
ที่มีรากฐานมาจากการนับถือพระพุทธศาสนาของคนไทย
ส่วนใหญ่ แบบแผนเหล่านี้ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของ
รากฐานวัฒนธรรมไทย

ลุ่มประเสริฐฐานำชมวัดอรุณราชวราราม และเล่า
ประวัติให้ฟังว่า วัดนี้ตั้งอยู่ที่ถนนอรุณอมรินทร์ ริมแม่น้ำ
เจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี อยู่ตรงข้ามกับวัดพระเชตุพนฯ
หรือข้ามเรือได้ที่ท่าเตียน เป็นวัดเก่าแก่ มีมาตั้งแต่ครั้ง
กรุงศรีอยุธยา เดิมชื่อว่าวัดแจ้ง ต่อมาเมื่อพระเจ้าตากสิน-
มหาราชย้ายราชธานี จากกรุงศรีอยุธยามาตั้ง ณ กรุงธนบุรี
โปรดเกล้าฯ ให้กำหนดวัดแจ้งเป็นวัดในเขตพระราชฐาน

เป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกต วัดนี้ได้มีการปฏิสังขรณ์
ครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ ๒ และถือเป็นวัดประจำรัชกาล
ที่ ๒ เมื่อบูรณะเสร็จได้รับพระราชทานนามว่า “วัดอรุณ-
ราชอาราม” และ ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้มีการก่อสร้าง
พระปรางค์องค์ใหญ่สูง ๘๒ เมตร กว้าง ๒๔๓ เมตร
มาเสร็จสมบูรณ์ในรัชกาลที่ ๔ พระองค์ทรงเปลี่ยนชื่อเป็น
“วัดอรุณราชวราราม”

วัดอรุณราชวรารามเป็นวัดที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก
โดยเฉพาะพระปรางค์องค์ใหญ่ ชาวต่างประเทศเมื่อนึกถึง
ประเทศไทยก็มักจะนึกถึงภาพพระปรางค์วัดอรุณราช-
วราราม ขณะที่เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ ซึ่งเป็นพระราช-
พาหนะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเวลาเสด็จทาง
ชลมารคเพื่อถวายผ้าพระกฐินที่วัดอรุณราชวราราม มี
ประกายแดดที่กระทบผืนน้ำสะท้อนแสงสีสดใสสองไปยัง
องค์พระปรางค์เป็นสีทองระยิบระยับ

วัดอรุณราชวรารามเป็นที่รวมสถาปัตยกรรมแบบไทย
ที่งามยิ่ง เกิดขึ้นโดยมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐาน ศิลปิน
ผู้ออกแบบสร้างได้ถ่ายทอดศิลปะที่มีพื้นฐานจากแรงศรัทธา
ในสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระบรมศาสดาแห่ง
พระพุทธศาสนานั้นเอง

หลังจากที่รับประทานของว่างร่วมกัน ครอบครัวของ เสรีขอบคุณลุงประเสริฐที่พาเที่ยว แล้วลากลับ พ่อขับรถ กลับบ้านตอนเย็น ทั้งครอบครัวพูดคุยถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระราชวังเดิม วัดอรุณราชวราราม อย่างประทับใจ

ระหว่างเดินทางกลับบ้าน พ่อถามสุดาและเสรีว่า “หมูนี้อะไปเที่ยวหลายแห่ง ลูกๆ รู้สึกอย่างไร” “หนูรู้สึก สนุกและตื่นตาตื่นใจ นับตั้งแต่วันไปเที่ยวบ้านทรงไทย ชมของไทยๆ และเรียนรู้จากลุงจอมและป้าสด ไปดู พระราชวังเดิม และวัดอรุณราชวราราม หนูแทบไม่เชื่อว่า ประเทศไทยมีสิ่งสวยงามและยิ่งใหญ่อย่างนี้” สุดาแสดง ความคิดเห็น พ่อยิ้มอย่างพอใจในความช่างคิดช่างสังเกต ของสุดา พ่อให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า “สิ่งงดงามที่เป็นการ แสดงออกของคนไทย เช่น วิถีชีวิตของคนไทยที่เรียบง่าย พอดี มีนิสัยใจคอเป็นมิตร ชอบทำบุญกุศล รักษา ศิลปวัฒนธรรม มุ่งบำรุงพระพุทธศาสนา สภาพความเป็นอยู่ ที่แวดล้อมด้วยวัดวาอาราม ศิลปวัฒนธรรมที่สืบสานกัน มาตามแนวทางของพระพุทธศาสนา จึงกล่าวได้อย่าง มั่นใจว่า **พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของวัฒนธรรม ไทยอย่างแท้จริง**”

